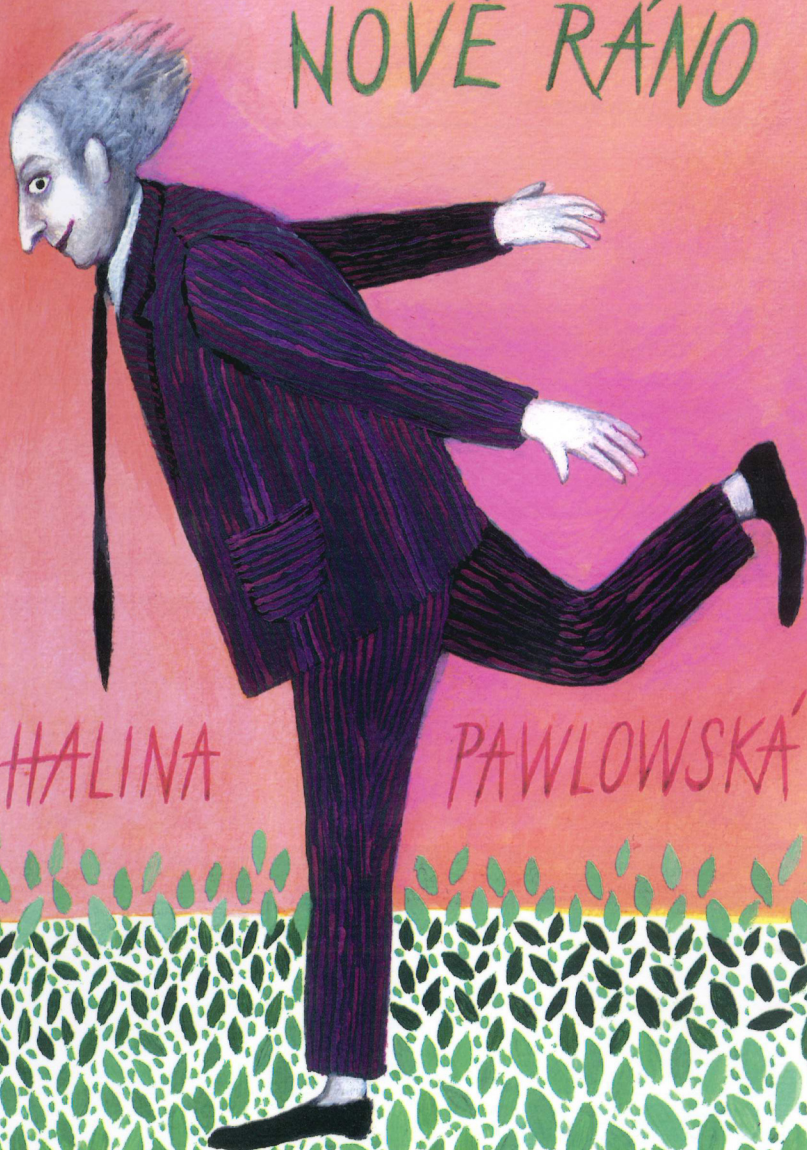

DÍKY ZA KAŽDÉ NOVÉ RÁNO

HALINA

PAWLOWSKÁ

MOTTO

*Mému tatínkovi, který má vždycky pravdu,
a mé mamince, která to dobře ví.*

Halina Pawlowská

**DÍKY ZA KAŽDÉ
NOVÉ RÁNO**

Praha 2006

Jestli vám postavy, situace
a děje v této knize
něco a někoho připomínají,
pak je to proto, že máte
zřejmě podobné pocity,
vzpomínky i známé.

© Halina Pawłowská, 1994, 2006

Illustration © Erika Bornová, 1994, 2006

ISBN 80-7246-323-3

Ukrajinská lidová:

*„Išla baba ponad mlyn,
taj sja důže vpyla,
išla baba ponad mlyn,
taj sja utopila...”*

V překladu :

*„Šla bába okolo mlýna,
a poněvadž byla úplně ožralá,
tak se v tom náhonu utopila...”*

Jsme asi v nebi. Pod námi je krajina. Kopce a hory. Tráva, lesy. Všechno je bujné, neposkvrněné, jasné. Všechno se chvěje v průzračně ostrém, čistém vzduchu. Modrá obla-
ka, žluté slunce, zelená zem. Všechno je plné vlastních tajemství. A taky je tu silnice, úzká a neudržovaná a prázdná, a vede někam daleko, vede až za obzor...

Kapitola první

Oj! Pil jsem v pondělí a propil jsem čtyřicet krav.

Nenáviděla jsem Oskara Káhlera. Vždycky přišel k nám domů a hrozně řval a říkal sprostá slova. Můj otec sprostě nemluvil, nosil trenýrky s nohavičkami do gumy, slipy tenkrát nebyly, a kdyby se neslušně zachoval ve společnosti (zvlášť pro tohle úplně nenáviděl lidový výraz), tak by se šel asi oběsit. Jako jeho profesor latiny na gymnáziu, kterému se to přihodilo před celou třídou. Ten se hned toho dne odpoledne neoběsil, ale utopil. Všechno lidské – chození na záchod, milování se a plození dětí – připadalo mému tatínkovi „sprosté“. Unapetýtlich! Jen k jídlu měl pozitivní vztah. Byl totiž z vesnice, a tam se bohatství projevovalo podle toho, co kdo měl v komoře. A tak jsme v malé spíži, v garsonce blízko Národního divadla, měli paprikové klobásy za třicet pět korun kilo a taky špek a uzený bok a občas taky buček pomazaný česnekem svařeným s paprikou. To si otec dělal sám, a v celém bytě to potom vonělo.

Oskar Káhler byl tlustý a jeho dcera Romka špatně slyšela. Zato jeho syn Lesik hrál docela slušně na hoboje a předváděl se na ukra-

jinských „melánkách“, které byly vždycky před Vánocemi. Nerada jsem na ně chodila, musila jsem se totiž taky předvádět, ukazovat se, jak jsem hezká a do rodu po otci, a recitovala jsem tichým hlasem ukrajinské básně. Jedna byla o tom, jak cikán krade okurky, ale chytne ho při tom hospodář a dá ho zavřít, ale cikán na něj stejně vyzraje; a ta druhá báseň byla od mého otce. Byla o krásné domovině, kde hory nemají ostré vrchy, ale jsou porostlé šťavnatou trávou, do mechu svítí slunce, v lese to voní pryskyřicí a jsou tam medvědi, kteří jsou přes všechno nebezpečí dobří „králové přírody“, na rozdíl od vlků, kteří tě klidně mohou zákeřně napadnout. Oskar Káhler vždycky vulgárně poukázal na něco, co patřilo k otcově minulosti. Většinou se to týkalo žen. Na to jsem byla zvláště citlivá. Můj otec v trenýrkách s nohavičkami přece nemohl nikdy nic mít s žádnou ženou kromě mé maminky. A i s tou, tenkrát jsem o tom byla přesvědčená, nic „neměl“. Jen mě. Oskar Káhler k nám chodil na mejdany. Chodil k nám taky doktor Vakula, pan Šutko a pan Suško, Michal Petrenko a Slávek Dëmjanenko, Štefan Bora a pan Olexa a taky Vasil Malduljan. Oskar křičel ze všech nejvíc a kouřil. Můj otec taky kouřil a zpíval, maminka nervózně nosila na stůl klobásy a špek a já byla zalezlá za gaučem. Vždycky mi ho odtáhli tak

metr od okna a na tom metru jsem „hospodařila“. Měla jsem tam panenku Olenu, kterou jsem dostala hned, jak jsem se narodila, a říkala jsem jí, jak nenávidím Oskara Káhlera. Jednou otci řekl: „Víš přece, že Anna Nikarakivna má krásný rozkrok!“ Začla jsem nenávidět Annu Nikarakivnu a slovo „rozkrok“. Moje maminka tenkrát plakala. Oskar taky řekl: „Je truhlář. Dopustil jsi, aby tvůj syn byl truhlář!“ Nechápala jsem, o jakém synovi to mluví, protože já byla jedináček!

Přestěhovali jsme se do většího bytu, 1+1. Tenkrát to asi začalo. Byla to doba, kdy se pomalu začínaly kupovat chalupy a auta a kdy maminka začala otci vyčítat, že jsme chudí. Neměla jsem ten pocit, na chalupy se nejezdilo každý týden a auto zas neměli všichni.

Mně se tenkrát koupil anglický šusták jako všem ostatním ve výběrové jazykové třídě, a když jsem si „U Itala“ vybrala boty za 450 korun, tak jsem je nakonec dostala.

Mejdany u nás byly pořád. Ale v menší míře. Když měl otec svátek nebo narozeniny. Jednou, to mu bylo, myslím, šedesát, mému otci bylo vždycky hodně let, se hosti nechtěli opít. Chtěli jít ještě střízliví domů, tak kolem půlnoci. Otec zavřel dveře na klíč, řval na ně, že nejsou žádní „hosti“, ale „nuly“, a že je nepustí!

Nepustil je a doktor Vakula, Michal Petrenko, Štefan Bora, pan Olexa a Vasil Malduljan si šli zase sednout. Matka z toho byla ztraumatizovaná. Otec ji nařkl, že jí jeho synovec Vasil Malduljan sahá pod stolem na nohu, hodil sklenici po televizi, ale netrefil se a pak předstíral, že je úplně klidný, vyzval synovce Vasila na turnaj v šachách a přerazil mu nos.

Vasil-synovec pak stál v předsíni a pořád opakoval: „Mám něco s nosem. Vždyť já si ho vidím! Vidím si ho!“ Měl ho úplně nakřivo. (Asi doprava.) A otec si vzal kožený kabát, ve kterém si ho ve vlaku za války v jednom kupé spletli se Židem a mluvili na něj hebrejsky a v druhém kupé s gestapákem a oslovili ho německy.

Otec neměl rád Němce ani Židy, kromě Oskara Káhlera, který byl ukrajinský Žid německého původu, a těžce nesl, když na mě jednou na ulici někdo zavolal: „Sáro!“ Měla jsem a mám po něm totiž dlouhý nos.

V koženém kabátě šel tatínek se synovcem Vasilem na pohotovost, aby mu tam nos narovnali, a maminku mezitím doma obtěžoval Oskar.

Mamince to bylo nepříjemné, chichotala se a kroutila a Oskar říkal něco o „nožičkách“ (nenáviděla jsem od té doby slovo „nožičky“ a snesu ho jen v souvislosti s vepřový-

mi nožičkami, když jde o sulc) a taky říkal: „Věrko, ty jsi světice!“

Já tenkrát řešila svůj vztah k Oskarovi Káhlerovi tak, že vždycky, když se blížil svátek nebo narozeniny, tak jsem hystericky plakala, zavírala se na záchodě a odmítala vyjít, i když mě otec prosil, zapřísahal a vyhrožoval ručně pleteným krásným koženým bičíkem. Až konečně otec podlehl, přenesl velkou televizi – úhlopříčka obrazovky 64 cm – do malého pokojíku, který byl předělaný z kuchyně, natáhl mi přes prosklené dveře závěs, nanosil mi dovnitř špek a klobásy a slíbil mi, že bude společně s maminkou předstírat, že nejsem doma. Taky mi slíbil, že zavře i dveře od „velkého“ pokoje, aby byla šance, že přes dvě futra ke mně nepronikne ostrý Oskarův hlas.

Když Oskar od „nožiček“ přešel ke „kozičkám“, vyšla jsem z pokoje. Třásla jsem se vnitřně a byla jsem rozhodnutá začít křičet, ať jde hned pryč! Pryč!

Byl ale tak fascinovaný tím, že jsem doma, že se sám zvedl a šel.

Moje maminka, aniž cokoliv komentovala, začala uklízet nedopalky a zbytky špeku, klobás a paprikového boku a řekla: „Stálo nás to čtyři stovky a táta se choval hrozně. Čím je starší, tím víc se vytahuje a je čím dál větší diktátor!“

„Hm,“ řekla jsem tenkrát, „bude to pořád horší.“

Bylo to pořád horší. Otec se vytahoval čím dál víc a pořád někoho poučoval. Mě ale ne. Naopak. Já měla úplnou volnost. Otec poučoval všechny jen v oblasti práva (protože ho nedostudoval) a v oblasti Podkarpatské Rusi. Jak to tam vypadalo a jak to tam vypadá, i když, v téhle době, tam už přes třicet let nebyl.

Básní psal míň, ale přepisoval je stále na stroji. Byl v důchodu a měl na to čas.

Taky umřel Oskar Káhler a nedoslýchavá Romka se nevrátila ze Švýcarska. Vlastně to začalo až tady...